

FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES

Ensenyament de Treball Social

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

**SERVEIS SOCIALS I
SERVEIS DE
BENESTAR SOCIAL**

SEGON CURS
Primer Quadrimestre
CURS 2002-2003

Assignatura Troncal
Crèdits Totals 7,5

PROFESSOR:
Sr. Òscar Segòvia Aznar
Despatx: 60
osa@fcj.urv.es

OBJECTIUS

La programació d'aquesta assignatura pretén acostar-nos a la pràctica del treball social partint dels diferents escenaris socials i institucionals en els quals actua.

Es pretén afavorir el coneixement, l'anàlisi, la reflexió i la idea globalitzadora dels diversos sistemes, salut, ensenyament, justícia, serveis socials amb la xarxa existent de serveis de benestar.

En incidir sobre les persones, el treball social i l'acció dels professionals d'aquesta disciplina, seran enfocats des dels col·lectius i grups de població eixos de la nostra intervenció. Una de les finalitats d'aquest curs és acostar-se teòricament als diferents col·lectius que poden ser subjectes de la intervenció. Quin és el seu perfil, quines problemàtiques més habituals pateixen, com es relacionen amb l'entorn social, quin tipus de respostes busquen en els serveis socials i quines respostes professionals se'ls poden oferir. Observant així també la necessitat d'especificitat en la pràctica professional, donada la diversitat de problemàtiques amb què es pot treballar.

Les organitzacions i institucions de Benestar miren de donar resposta directa a les necessitats latents de la població. Serà així com aconseguiran que la seva acció resulti socialment efectiva. L'assignatura vol assenyalar la relació que existeix entre les organitzacions socials i la seva oferta d'acció social i la comunitat a la qual pretén servir.

El curs vol ser, a més a més d'una aproximació teòrica als diferents camps d'intervenció, un espai de reflexió i replantejament de l'actuació professional en el marc de les organitzacions de Benestar Social. Per tant, es pretén crear un espai de discussió i opinió sobre la possibilitat de contribuir a la consecució real del benestar social en l'esdevenir futur de la professió; L'articulació de noves respostes i reptes des de la realitat del moment i vers les polítiques socials actuals; i la incidència de la globalització en el món dels serveis socials, pros i contres, assenyalar les necessitats de transformació del marc operatiu del treball social, tot articulant, creant i promovent nous models amb capacitat per enfrontar-se als canvis que ja poden intuir-se.

CONTINGUTS

TEMA 1.- El model espanyol de Serveis Socials

- Evolució històrica
- Situació actual i perspectives de futur.

TEMA 2.- Organització jurídic-legal dels Serveis Socials. Legislació vigent.

TEMA 3.- L'Organització administrativa dels Serveis Socials:

- Competències de l'Administració central.
- Competències de les Administracions Autonòmiques. El sistema de serveis socials a Catalunya.
- Competències de les Administracions locals.

TEMA 4.- Programes d'Atenció Social Primària:

- Estructuració de la xarxa bàsica de serveis socials d'atenció primària
- Desenvolupament de la xarxa bàsica i perfeccionament del sistema català de serveis socials en l'àmbit de l'atenció social primària.

TEMA 5.- Aproximació a l'estructura dels serveis socials especialitzats:

- Els Serveis Socials Especialitzats. Marc legislatiu dels Serveis Socials Especialitzats.
- El Mapa de Serveis Socials. El Pla d'Actuació Social (P.A.S.). Tipologia dels serveis l'atenció especialitzada

TEMA 6.-El treball social amb Discapacitats:

- Característiques i problemàtiques més destacades del col·lectiu.
- Estratègies d'intervenció.
- Polítiques d'actuació específica.
- El treball amb la família i amb l'individu.
- Organismes destacats en l'atenció als subjectes discapacitats.
- Serveis i centres descrits en la XBRP

TEMA 7.-El treball social amb Drogodependents:

- Aproximació a la realitat dels drogodependents i el seu entorn social.
- Intervencions específiques amb drogodependents.
- La intervenció del treballador social.
- La necessitat de treballar en equips interdisciplinaris.
- Alternatives institucionals en la intervenció.
- Recursos específics de la Xarxa bàsica de Responsabilitat Pública

TEMA 8.-Treball social amb la família:

- Fonaments teòrics per a la comprensió de la intervenció en la dinàmica familiar.
- Metodologia del treball. Aspectes de la intervenció.
- Contracte o pla de treball amb la família
- Funcions del treballador social en tot el procés d'anàlisi i intervenció.
- Organismes que treballen per la família.
- Protecció social de la família.
- Pla de suport a les famílies.
- El Servei d'Atenció a les famílies (SAF).

TEMA 9.-Treball social amb poblacions de rendes mínimes:

- Aproximació a l'aparició de les Rendes Mínimes.
- Característiques de la població amb rendes mínimes. Tipus de problemàtiques.
- Perfil dels beneficiaris de les rendes mínimes.
- Tipus d'intervenció professional amb aquesta població.
- Possibilitats de reinserció sociolaboral amb la població amb rendes mínimes.
- Organismes i administracions competents; tipus de recursos.

TEMA 10.-Treball social amb persones sense sostre:

- Aproximació al concepte de sense sostre.
- Procés de desenvolupament de situacions d'exclusió social. L'estigmatització des de la diferència.
- Situacions de vulnerabilitat. L'afectació emocional.
- L'acompanyament del treballador social en els possibles casos de recuperació total. Estudi dels perfils amb possibilitat de reinserció sociolaboral.
- La recuperació dels lligams afectius.
- Aparició de projectes específics d'intervenció amb persones sense sostre.
- La responsabilitat de les administracions en la seva atenció.
- Anàlisi de les polítiques d'actuació amb aquest col·lectiu.

TEMA 11.-Treball social i vellesa:

- Concepte de vellesa.
- Procés d'envelliment bio-psico-social.
- La vellesa com una forma d'exclusió social.
- El paper del vell a la nostra societat.
- Metodologia del treball social amb persones grans.

- Programes i projectes específics per a gent gran:
- Pla Integral per a la gent gran.
Programes, serveis i moviments associatius
- L'avi com un recurs de l'àmbit familiar.

TEMA 12.-Treball social i justícia:

- Estudi del marc legal: la Constitució, la Llei General Penitenciària, Reglament penitenciari.
- Intervenció professional en l'àmbit penitenciari.
- L'Equip interdisciplinari en l'àmbit penitenciari. La Comissió d'Assistència Social Penitenciària (CASP)
- La relació intern-família, garantia d'atenció des de la intervenció professional.
- La coordinació amb els serveis de la comunitat.

TEMA 13.-Treball social i salut:

- Concepte i característiques de la malaltia.
- La crisi en el malalt i en la família.
- El sistema sociosanitari com un recurs pel malalt i la família.
- Conseqüències personals i familiars del procés d'emmalaltir.
- Estudi de les situacions socials que afavoreixen l'aparició de la malaltia.
- Les variables socials que s'han de donar per garantir la recuperació del malalt un cop donat d'alta.
- Intervenció professional des de l'equip interdisciplinari.
- La coordinació amb els serveis comunitaris.
- Programes, prestacions i serveis sociosanitaris a l'abast de la població i de la seva família.
- L'atenció primària, l'atenció hospitalària i l'atenció a domicili:

Llei d'ordenació sanitària a Catalunya (1990)

L'universalització de l'assistència sanitària pública a Catalunya.

L'Estructura del sistema sanitari a Catalunya. L'Atenció primària de salut; l'àrea bàsica de salut, CAP en salut, l'EAP, l'ATDOM.

La xarxa bàsica hospitalària d'utilització pública (XHUP)

La Llei sobre els drets d'informació concernent a la salut i l'autonomia del pacient i a la documentació pública. (11/01/01)

La xarxa de salut mental a Catalunya. Estructura i funcionament.

L'atenció sociosanitària: serveis d'internament i serveis alternatius.

TEMA 14.-Treball social amb infància:

- Principals organitzacions: Serveis Socials, Centres d'Acolliment, Escola, Sanitat, Lleure.
- El marc legislatiu. La protecció al menor a Catalunya.
- Intervenció del treballador social amb nens en risc social.
- Infància, adolescència: Drets, protecció i intervenció social.
- La justícia de menors: Drets, programes i actuacions.
Els centres de justícia juvenil. Les mesures. Les intervencions en medi obert. Els equips d'Assessorament Tècnic.

TEMA 15. Treball social i minories ètniques:

- Conceptes bàsics: minoria ètnica, raça, ètnia.
- La marginació en relació a aquests col·lectius.
- Els moviments migratoris possibles generadors de situacions socials problemàtiques.
- Serveis específics.
- Funció del treballador social en la promoció de la convivència intercultural i la inserció social.

METODOLOGIA

Desenvolupament teòric dels temes del programa per part del professor. Es motivarà a l'alumne vers la participació donat que es pretén crear un espai de discussió tal i com he explicat als objectius de l'assignatura. S'oferirà a l'alumne diversos materials en suport audiovisual (projecció de curtmetratges o documentals i llargmetratges), per tal de acostar-lo a la realitat a analitzar, tot exemplificant problemàtiques, necessitats i actuacions professionals; Es tracta, per tant, d'un mètode actiu, que possibiliti acostar-se a la teoria i també experiències pràctiques de funcionament de serveis específics dels diferents camps estudiats durant el curs.

AVALUACIÓ

Per a superar l'assignatura l'alumne haurà de realitzar una prova escrita al final del quadrimestre, sobre tots els temes del programa, aquesta part tindrà un valor del 70% de la nota final. Així mateix l'alumne elaborarà un assaig (màxim de 15 fulls) sobre alguns dels àmbits concrets (grups

d'incidència, beneficiaris de la pràctica professional) tractats durant el curs, aquest tindrà un valor del 30% de la nota final.

BIBLIOGRAFIA

- ALONSO, J.M.; DURAN, A.M.; LARRIBA, J. 1998, Què poden fer els Serveis Socials Bàsics d'Atenció Social Primària davant les drogodependències? Barcelona. Promoció i Desenvolupament Social.
- AMORÓS, P. 1993 Metodologia d'intervenció en medi obert Barcelona. Generalitat de Catalunya. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.
- ARNANZE, E. I ARDID, M. 1996, La pobreza en el mundo. Madrid. Aguilar.
- BARUDY, J. 1998. El dolor invisible de la infancia. Barcelona. Paidós.
- BUENO ABAD, J.R. 1992. Los servicios sociales como sistemas de protección social. Valencia. Nau llibres.
- CARRÓN, J. I PARDAVILA, 1992 Los Servicios sociales generales y la atención a drogodependientes. Zaragoza. Certeza.
- CASADO, D. 1988. Introducción a los servicios sociales. Madrid. Acebo.
- CASADO, D. 1998. Políticas de servicios sociales. Buenos Aires. Humanitas.
- CASTILLO, F. I BARRANCO, R. 1993, Competencias locales en materia de servicios sociales. Marco jurídico y competencias en la actividad prestacional. Granada. Adhara.
- CIRILLO, ESTEFANO, 1991. Niños maltratados. Barcelona. Paidós.
- CIRILLO, ESTEFANO, 1993. Familias en crisis y acogimiento familiar. Barcelona. Paidós
- COLOM, D. I MIRANDA, M. Dir. 1998, Organizaciones de Bienestar. Colección: Trabajo Social hoy. Zaragoza. Mira Editores.
- Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Sistema Estatal de Información sobre Toxicomanías (SEID) Ministerio de Sanidad y Consumo. Madrid.
- El Model d'Atenció sociosanitària a Catalunya. Pla de Salut. Quadern Núm. 1. 1994. Servei Català de la Salut. Àrea Sanitària. Barcelona.
- FREIXA, F.; SOLER INSA, P.A. Et al. 1981. Toxicomanías, un enfoque multidisciplinario. Barcelona. Fontanella.
- FUNES, J; LUQUE, E.; RUIZ, A. 1996, Reincidencia en la justicia de menores. Justicia y Sociedad, 15. Barcelona. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.
- GARCÉS FERRER, J. 1996. Sistema político y administrativo de los servicios sociales. València. Tirant lo Blanch.

- GARCÉS FERRER, J. I MARTÍNEZ ROMÁN, M.A. 1996, Bienestar social y necesidades especiales. Valencia. Tirant Lo Blanch
- GARCÍA HERRERA, G. Et al. 1992 Marginación, estado social y prestaciones autonómicas. Barcelona. Cedex.
- GARCÍA HERRERO, G; RAMIRO NAVARRO, J. 1992, Los nuevos servicios sociales. Zaragoza. Certeza.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. 1991 Disposicions generals de Serveis socials. Barcelona. Departament de Benestar Social.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. 1996. Mapa de Serveis Socials. Barcelona. Departament de Sanitat i Seguretat Social
- GOFFMAN, E. 1970. Estigma. Buenos Aires. Amorrurtu.
- GONZÁLEZ, E. 1996. Menores en desamparo y conflicto social. Madrid. CCS.
- INSTITUTO IDES I INSTITUTO NACIONAL DE SERVICIOS SOCIALES. 1988. Las personas con minusvalía en España. Necesidades y demanda. Madrid. Ministerio de Asuntos Sociales, Instituto de Servicios Sociales.
- LEGISLACIÓN básica sobre servicios sociales. 1991. Madrid. Tecnos.
- LLEI 9/1988, de 15 de juliol, del codi de família.
- LÓPEZ HIDALGO, J. 1999. Los Servicios sociales. Madrid. Narcea.
- MINISTERIO DE ASUNTOS SOCIALES. 1995. Necesidades de la infancia y protección infantil. Fundamentación teórica, clasificación y criterios educativos. Madrid.
- MONDRAGÓN, J. I TROGUEROS, I. 1993. Manual de prácticas de trabajo social con menores. Madrid. Siglo XXI
- NAVARRO, V. 1997. Neoliberalismo y estado del bienestar. Barcelona. Ariel.
- PALACIOS SÁNCHEZ, J. 1997. Menores marginados. Perspectiva histórica de su educación e integración social. Barcelona. Paidós.
- PESET, J.L. 1983. Ciencia y marginación. Sobre negros, locos y criminales. Barcelona. Crítica.
- PLA DE SALUT DE CATALUNYA. 1996-98 Generalitat de Catalunya. Departament de Sanitat i Seguretat Social. Barcelona.
- PLAN NACIONAL SOBRE DROGAS. 1985. Ministerio de Sanidad y Consumo. Secretaría General Técnica. Servicio de Publicaciones. Madrid.
- REDONDO, S. 1988. Desviació, delinqüència i control social. Barcelona. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.
- REINSERCIÓN social y drogodependencias. 1987. Asociación para el Estudio y Promoción del Bienestar Social. Madrid.
- REVISTA DE SERVICIOS SOCIALES Y POLÍTICA SOCIAL. Consejo General de Colegios Oficiales de DTS y AASS. Madrid

- REVISTA DE TREBALL SOCIAL. Colegio Oficial de DTS y AASS. Barcelona.
- REVISTA RAMBLA 12. Associació Promotora del Treball Social. Barcelona.
- ROMANÍ, O. 1999. Las Drogas, sueños y razones. Barcelona. Ariel.
- SPITZ, H; ROSECAN, J. 1990. Cocaína, nuevos enfoques en investigación y tratamiento. Madrid, Ediciones en Neurociencias.
- VARIS. 1993. Sistema penal e intervenciones sociales en Europa. Barcelona. Hacer.
- VERDUGO, M.A. (dir.) 1998, Retraso mental. Adaptación social y problemas de comportamiento. Madrid. Pirámide.
- VERDUNG, E. 1997. Evaluación de Políticas Públicas y Programas. Madrid. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.